

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A »Népnevelők pesti egyletének«, az »Egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottságának«, a »Budapesti tanítótestületnek«, az »Eötvös-alapgyűjtő központi bizottságnak«, a Paedagogiai társaságnak«, a Czeglévidéki — s több tanítóegyletnek rendes közlönye.

Felelős szerkesztő: **Lakits Vendel.**

Megjelenik e lap minden szombaton. **Előfizetési ára:** Egész évre 4 frt, félévre 2 frt negyedévre 1 frt. **Hirdetések** 2 has. petit soronként 10 krral számíttatnak. **Kéziratok** a szerkesztőhöz (Budapest, III. ker. tanuló-utcai népiskola); **előfizetési pénzek**, reclamatiók sat. **Weiszmann testvérekhez** mint kiadókhöz (V. ker., Lipótváros, Ferencz-József-tér 8. sz.) küldendők.

P á l y á z a t.

Az »Eötvös alap« központi gyűjtőbizottsága alapszabályainak értelmében az 1879-ik évi január közepéig begyűlt adományok és rendes évi díjak összegének feléből 1 kétszáz frtos, 1 százötven forintos, és 9 egyszáz forintos ösztöndíjat, 3 egyszáz forintos és 2 ötven frtos segélyt alkotott, s felhívja az illetékeseket, hogy ezen ösztöndíjak és segélyösszegek elnyerése céljából intézendő folyamodványaikat a fentebbi bizottság elnökéhez (Budapest, VI. ker. gyárutca 7. sz.) 1879. évi május elsejéig küldjék be.

1. A 200 frtos, valamint a 150 frtos és az első 100 frtos ösztöndíjra pályázhatnak a budapesti és kolozsvári egyetemeken tanuló azon ifjak, kiknek szülői magyarországi népiskolában, polgári iskolában, képezdében vagy kisededovó intézetben mint tanítók vagy tanárok működnek.

2. A 8 száz forintos ösztöndíjakra a főgymnasiumok és főreáltanodák felsőbb osztályaiban, képezdékben, vagy akadémián tanuló oly ifjak pályázhatnak, kiknek szülői az 1. pontban említett intézetekben működnek és az Eötvös alaphoz tagjai.

3. A 3 száz forintos és 2 ötven forintos segélyért folyamodhatnak szegénysorsu, kereset képtelen tanítók vagy ezek özvegyei, esetleg nyomorék árvái.

Az ösztöndíjakért folyamadóknak mellékelni tartoznak:

a) tanulmányaikról, magaviseletükről, s előmeneteleikről szóló és az illetékes intézet által kiállított bizonyítványokat,

b) arról szóló okmányt, hogy szüleik az Eötvös alaphoz évdíjait az alap keletkezésétől vagy hivatalba lépesüktől fogva rendszeresen befizették. (Ezen okmányért az illetők a vidéki gyűjtő bizottságokhoz vagy az Eötvös alap titkári hivatalához — Luttenberger Ágost, Budapest, Deáktér 3. szám forduljanak).

A segélyért folyamadóknak szegénységi bizonyítvánnyal és az illetékes tanítói egylet vagy iskolai hatóság ajánlatával tartoznak folyamodványaikat felszerelni s azt is igazolni, hogy magok vagy övéik az Eötvös alaphoz 1 frtnyi évdíjjal rendszeresen hozzájárultak.

Az alapszabályok értelmében az ösztöndíjak és segélyek a kü-

lönben jogosultaknak, nemzetiség és felekezeti különbség nélkül fognak odaitéltetni.

A folyamodók közül azok, kiknek szülői az Eötvös alapnak keletkezésétől — 1876. jan. 1. — vagy hivatalba lépésüktől fogva rendes tagjai, hasonló minősítvény mellett előnyben részesülnek.

Az odaitélt ösztöndíjak f. é. június 10-dike után az illető tanintézetek dékánja vagy igazgatói által láttaozott nyugta mellett személyesen az Eötvös alap pénztárnokánál Órley János-nál (Budapest, VIII. ker. ősz-utcai közs. iskola) vehetők fel.

Kivánatra posta útján is megküldetnek.

Péterfy Sándor,
elnök.

Luttenberger Ágost,
titkár.

Tartsunk-e heti értekezleteket?

Arról óhajtok értekezni, hogy értekezzünk-e? Az V. ker. tanítói körnek a többi társkörökkel közlött átirata napirendre hozta azt a kérdést: tartsunk-e heti értekezleteket?

Ha bővebb indokolás nélkül adjuk fel a kérdést: kétségtelen, hogy tanítói karunk nagy része nemmel felelne, mert első pillanatra csak a tőle elvonandó idő jut eszébe; hogy azonban a kérdést megillető tájékozottsággal mondhassuk ki ítéletünket: nem lesz talán felesleges az ellenérveket egymás mellé állítani! Ezt kísérletem meg jelen, lehetőleg röviden tartandó értekezésemben.

Leghelyesebben ítéelhetünk valamely dologban, ha annak eredetét vizsgáljuk, s a régi állapotokat vesszük először szemügyre. Nézzük tehát, minő állapot volt az, mikor csak havi-értekezleteink voltak? A tanácskozási rövid időt az előző ülés jegyzőkönyvének felolvasása, a tanács határozatainak tudomásra hozása, az iskolaszékek átiratainak ismertetése, — szóval a pusztá referálások annyira kitöltötték, hogy mire akár új indítvány, akár más tárgy, és sokszor ép az, mely a gyűlés főpontját képezendette volna, került volna elé: már vagy időnkéből, vagy hallgatóink türelméből fogytunk ki, s a gyűlés vége felé a másnemű kötelezettségekkel is bíró tanítók nagy része már szebb vidékeken járt . . .

Hogy tehát kényelmesebben megvitathassuk azon kérdéseket, melyek a gyűlések tulajdonképeni tárgyai kell hogy legyenek, s melyek az önművelődésre inkább szolgálnak, mint pld. a tanügyi értekezések s gyakorlati előadások: felmerült annak szüksége, hogy összehalmozott tárgyak időbeni megosztás útján végeztessenek, azaz: heti értekezletek tartassanak.

A heti-értekezletek ellenzőinek legfőbb érve az, hogy „senkinek szabad idejével másvalaki nem rendelkezhetik“, s hogy „a népokt. törv. csak a tanórák megtartását rendeli“. Eltekintve attól, hogy ily kereskedői stylumban mi a tanácscsal nem beszélhetünk, még azt is merem e nézetnek ellenvetni, miszerint, igen is megvárhatja a tanács, hogy ezen 1—1½ órát „odaáldozzuk“, minthogy a munkaadó mindig megvárhatja munkásától azt, hogy tökéletesedjék, s így a munkaadó számára nagyobb eredményt vivjon ki! Azt pedig, hogy az eszmecserék és legnagyobb részt tanügyi vitatkozásokkal eltöltött értekezleti órák az

önképzésnek biztos eszközei, tagadni nem lehet! De én restelleném a kérdést úgy formulálni, hogy a „jog“ és a „kötelesség“ szempontjai legyenek döntők, s hogy attól tegyük függővé az értekezletekbeni részvételt, vajjon bevihetnek-e bennünket erőszakkal is — vagy sem! Én a tanítónak egyéni érdekében állónak, személyi hasznára valónak tartom az eszmecserék alkalmát, s így a magunk java, nem pedig az u. n. „kell“ az irányadó szempont.

A heti értekezletek ellen leginkább azt hozzák fel, hogy nincs elég tárgy s így nincs szükség minden héten egybegyülnünk! Csak mint mellékes évrre hivatkozva a jelen cikk kezdetén mondottakra bátor vagyok még azt felelni, miszerint lehet, hogy egy két helyen nem tudnak elég tárgyat találni, de lehetne mindenhol elegendő. Az ülések eddigi tárgysorai mellett ugyanis oda tartozandónak vélném az eddig nem mindenütt behozott gyakorlati előadásokat olyan célból, hogy egymásnak ügyes fogásait elsajátíthassuk; előhozhatók lennének még egyeseknek tanításaik közben tett fontosabb tapasztalatai vagy új esetek feltűnése, hogy a többiekkel való közlés által azok a közjó érdekében felhasználhatóak. Itt volnának előlegesen megállapítandók a tanulók külső viseletének formái, mint pl. a feleletre jelentkezésnek minden osztálybani egyenlősége, a köszöntések szövege, módja s több eff. látszólag kiesinységek, de annyiban fontos dolgok, hogy rendezetlenségük sok visszasságot szülhet! Véleményem szerint nem lenne egészen felesleges dolog a heti-értekezleteken előhozni ama felszólalások — esetleg panaszokat, melyek a szülők részéről tétetnek valamely tanító ellen. Ezek megbeszélése ugyanis az eljárásbani egyöntetőséget hozhatja be, vagy pedig a többiek okulva a dolgon, óvakodni fognak a hibától vagy oly eljárástól, mely a hiba látszatát viseli.

Anélkül, hogy bármely esetben a neveket felemlíteni kellene, szintén a heti értekezleteken vitathatók meg az iskolaszéki tagoknak a tanításra vonatkozó véleményei vagy roszalásai, melyeknek szakértő megbeszélése az iskolaszéki tagoknak nem derogálhat, másrészt csak az ügynek válnék előnyére a tárgyilagos megvitatás s az ennek folytán leendő alkalmazkodás. E két tárgy — egyik nevelési, másik tanügyi dolgokban — nem megvetendő anyagot nyujtana az önképzésre!

Ezek mellett (vagy ha úgy tetszik: ezek helyett) még más új tárgyakat is vehetnénk fel a heti ülésekre.

Fővárosi és vidéki tan- és nevelésügyi szaklapjaink száma ma már oly nagy, hogy minden egyes tanítónak lehetetlen hetenkint valamennyit átolvasni.*) Már pedig nem egyszer életre való új eszméket tartalmaznak, vagy oly kérdést tárgyalnak, melyek bennünket közlelről érdekelnek, s így némely cikknek el nem olvasása reánk késő sajnálkozást hozhat. De még kevésbé jutnak tudomásunkra a politikai lapok tanügyi közleményei (melyekhez pl. a kávéházba nem járó nőtanító soba, vagy elvéte férhet) pedig ma már minden lap hetenkint egyszer állandóan és terjedelmesebben hoz könyvismertetést, tanügyi cikket stb. eff. Célszerűnek tartanám tehát mind a tanügyi lapok tartalma, mind a politikai lapok tanügyi cikkeinek átnézésére és a heti értekezleteken leendő rövid előterjesztésére egy-egy kartársunkat felkérni, s mig így a bennünket érdeklő cikkekről tudomást szerezhethünk, a netáni vádakra felel-

*) Hány tanító van, a ki egyetlen egy szaklapot sem olvas!

hetünk, téves nézeteket kiigazíthatunk, egyszersmind a világgal is lépést tartunk.

Talán az unalmasságig hosszan soroltam fel ama tárgyakat, melyek a behozott heti értekezleteket bőven kitölthetik s azok megtartását kívánatosná teszik. Tanév elején és tanév végén pedig ugyis annyira felnő a tárgy halmaz, hogy a havi gyűlések azelőtt sem voltak elegendők.

Ne tekintsük tehát mi a heti-értekezletek megtartását rendelő határozatot kényszerítésnek, hanem ragadjuk meg az alkalmat a h o z, hogy a saját ügycink megvitatásába való gyakoribb beleszólhatás folytán a tanítóknak is legyen egy kis „alkotmányos élete“ !*)

Futó Janka.

A nyelvtanításról.

III.

Nyelvtanulás az iskolában.

Ez általános szabály és ennél fogva arra az esetre is áll, midőn elemi vagy felsőbb iskolákban tanítjuk az anyanyelvet. A tanításnak itt is az a célja, a mi a csecsemőre nézve szükségessé teszi, hogy beszélni megtanuljon. Ne mondjuk, hogy egészen más nyelvtudományi tárgy van kiszabva a népiskola, más a középtanoda elé. Midőn azt mondjuk a gyermeknek, hogy egész mondatban feleljen, akkor irálytant tanítunk. S ha emlékezetébe veszi a néptanító, miket mondott el egy-egy kis olvasmány, különösen költemény magyarázatánál kis tanítványainak, azt fogja látni, hogy tanított ő az elemi osztályban költészettant is anélkül hogy a népiskolai tananyag határait átlépte volna. És így azt se mondjuk, hogy irálytan, költészettan nem népiskolába való. Nem, tényleg egészen ugyanazon a tárgyakat adjuk elő minden iskolában és ez így van helyesen. Mert a nyelvtanítás célja is teljesen ugyanaz minden iskolában: világos, önmagunk által érthető gondolkodás, gondolataink értelmes előadása, hogy mások megértsék és mások beszédének, írott műveknek megértése. S lényegében erre tanít bennünk és nem másra az irálytan, erre a költészettan is.

Önkényt következik ezekből, hogy valamint a csecsemő csak beszéd (exemplum) által tud megtanulni beszélni; úgy szépen beszélni is csak szép beszéd által tanulhat meg a tanítvány. Példát adjunk mindenekelőtt a gyermek szeméi elé. Példaszerű legyen először magának a tanítónak beszéde, másodsor meg olvasmányokat adjunk a növendékek kezébe, melyek oly irálylyal vannak írva, a minővé ezek irályját igyekezzünk fejleszteni.

És mivel a nyelvtanítás egyszersmind ismeretközlés is, az olvasmányok ismeretbéli látköre épen ott kezdődjék, a hol a gyermeké végződik. Mint fentebb a csecsemőnél láttuk, hogy a tárgyak megismerésével együtt tanulja meg azok neveit, úgy tanítványaink is-

*) Mi ugyan nem vagyunk barátai azoknak a derüre-borura való gyakori tanácskozásoknak; mindazon által, mert a fentebb közölt cikk több életrevaló eszmét tartalmaz, s mivel épen most képezendi tárgyát a fentebbi kérdés a fővárosi tanítói körök tanácskozásainak: készséggel adtunk helyet e cikknek s szívesen fogadjuk a hozzászólásokat is.

Szerk.

mereti látkörét is akként kell tágítani, hogy új tárgyak, fogalmak, viszonyok megismerésével tanulják meg egyszersmind azok neveit s kifejezéseit is. Régi szabály az, hogy meghatározások szabályok által nem lehet tanítani. Az ember érzéki eszes lény, egészen helyes meghatározás, de a ki még sohase látott volna embert, megtanulja-e ebből, hogy milyen tárgy az? Vagy azon leírások után, melyek természetrajzainkban előfordulnak, ráismer-e valaki arra az állatra vagy növényre, feltéve hogy azt az előtt sem képből sem természetben soha nem látta? Érzéki eszes lények vagyunk, tehát az érzékek a külvilág megismerésének, elsajátításának kapni.

Azt akarjuk tehát, hogy tanítványaink minél szélesebb ismeret körben legyenek jártasok, és hogy mindent, mit műveltségüknek e magasabb fokán éreznek, gondolnak, világosan érezzék és gondolják s másokkal is értelmesen közöljék; gyarapítsuk szókincsüket ismeretterjesztő olvasmányok figyelmes olvasása által s törekedjünk arra, hogy az azokban előforduló szavak s kifejezések mélyen emlékezetükbe vésődjenek. E szerint elkerülhetlenül szükséges az olvasmányokat — nem mondom egytől egyig, minél nagyobb részt — könyv nélkül szóra szóra betanulhatni.

A könyv nélküli való tanulásnak — magolásnak — sok ellensége van; pedig az nagyon szükséges. Alkalmasint nemcsak én s azon néhány kartárs, kikkel e felett beszéltem, tette már azt a tapasztalatot, hogy az újabb nemzedéknek egyáltalában nincs irálya. S talán nem csalódom, ha e jelenség okát abban találom, hogy mai növendékeink hasonlítlanul kevesebbet tanulnak könyv nélkül, s így bizonyosan kevesebb kifejezés és szókinész van emlékezetükben, mint az a régi iskola hívei megkivánták.

Igaz, hogy az irály csak akkor igazán szép, ha értelmessége és átlátszósága mellett egyszersmind eredeti is, ha az nem minták utánzása, hanem a beszélő, író egyéniségének jellemvonásait tükrözi vissza. Az is igaz, hogy mivel az ismeretkör folyton tágul s a gondolkodás fejlődik, ennél fogva egész előadásunkat mintegy ujonnan kell teremteni. De ne feledjük, hogy éppen új szavak, szólásmódok, kifejezések teremtésére — és így fejlettebb, gazdagabb lelki életünk kinyilvánítására — úgy leszünk képesek, ha mindenekelőtt elegendő gyakorlati jártasságot sajátítottunk el a nyelvnek mint eszköznek használatában.

Ki ne emlékeznék tanuló korából arra, hogy annak volt köztünk legtisztább, legtetszetősb irálya, a ki legtöbbet olvasott? Még arra is fogunk emlékezni, hogy a kik egyoldalu olvasás, kifejezéseknek mechanikus elsajátítása által szereztek maguknak jó irányt, kiknek emlékezete dús, gazdag volt szebbnél szebb kifejezésekben, de a logikai gondolkodásban kevesse gyakorolták magukat; azok sokat és szépet tudtak írni egy-egy tárgyról, de dolgozatukban egészben véve nem volt értelme. Minden gondolat szép, helyes, világosan van kifejezve, de nincs köztük logikai összefüggés. Az is tény, mint előttünk fekvő példákból látjuk, hogy íróink, kik nagyon is belemélyedtek idegen irodalmak termékeinek elsajátításába, saját egyéniségükből sokat áldozatul hoztak irányuk szépségeért, hogy Kölcseinken Ciceronak, Berzsenyinken Horácnak, stb. hatása nagyon is megérzik. Ez bizonyára egyoldalúság, melybe a mintákhoz való tulságos ragaszkodás vezette a régieket.

De most meg azért, hogy oly tömördek sokat magyarázunk, sőt még ha olvasmányt veszünk is elő, ezt is szemléltetés helyett csupa

magyarázatok által igyekezünk megismertetni, könyv nélkül pedig igen keveset, majdnem semmit se tanulhatunk; azáltal hogy folyton csak az értelmet fejlesztjük s az emlékező tehetséget pedig teljesen elhanyagoljuk; ezáltal mondom a gondolkodó erő működését oly magas hatványra emeljük, hogy sem az emlékező tehetség nem képes neki elég alapot, anyagot szolgáltatni, sem a megjelenítő tehetség nem tud annak lázas csapongásával s rohamos sebességével lépést tartani. Meglátszik sokszor beszédünkön, hogy sokkal többet akarnánk mondani, mint a mennyit mondunk, hogy lelkünk gondolatokkal annyira tulterhelt, miszerint lehetetlen azt még önmagunk előtt is szavakban megtestesíteni, lekötni. Ime ez a másik egyoldalúság. A kettő közt a középutat — az emlékező tehetség és gondolkodás párhuzamos fejlesztését — feltalálni nem nehéz, de annál nehezebb követni.

Kettő szükséges tehát a nyelvtanítás céljának elérésére. Először sokat olvasni s abból minél többet betanulni. Másodszor szükséges képesíteni a tanítványt arra, hogy ily módon gyűjtött kifejezéseit öntudatosan, logícailag használja, gyarapítsa és a hol kell, újakat teremtsen. Erre szolgál az elmélet, melyet ismét annál nagyobb mértékben kell megismertetni, minél magasabb műveltségűek növendékeink. Egy művelt embernek több szóra van szüksége s több esetben kell új szavakat teremtenie, mint a műveletlennek.

Midőn növendékeink felismerik már a mondatokat s olyanokat szerkeszteni is tudnak, figyelmeztetjük őket lassanként olvasás közben arra, hogy bizonyos szavakat ki is lehet cserélni; vagy hogy látszólag hasonértelmű szavak mégis mást-mást jelentenek (hogy a gyermek cérna és hajókötél közt különbséget tenni tudjon). Azután gyakoroljuk őket ugyanazon gondolatnak más-más szavakkal való kifejezésében, ritkábban előforduló, vagy még teljesen ismeretlen kifejezéseket megmagyarázunk; ez által igyekezünk azt elérni, hogy a gyermek tanult szavaival öntudatosan élni tudjon.

De még ezt megelőzőleg kikérdezzük, megmagyarázzuk felboncoljuk az olvasmány tartalmát. Ennek meg egyrészt oly ismeretbővítés a célja, hogy midőn szavakat tanul a gyermek, egyuttal szeméi, legalább lelki szeméi legyen az is, a mi azon szavakkal megjelöltetik; másrészt az, hogy az olvasmány, mint logícailag összefüggő egész állíttassék szeméi elé s azon tanuljon meg szabályosan gondolkodni.

Ime ezek az iránytannak vagyis a beszéd elméletének elemei. Ezek által tanul meg a gyermek a nyelvvel öntudatosan élni, és képes lesz arra is, a mi ismét nagyon fontos, hogy később, nevezetesen ha felsőbb iskolába lép, lassanként olvasás közben magának is szemébe fog ötleni egy-egy szép kifejezés s a gondolat villámgyorsaságával meg is tudja azt jegyezni és így kincstárát önállóan tudja gyarapítani. S ez a képesség, a szemlélet elevensége is szükséges ahoz, hogy valaki olvasottság folytán jó irányra tegyen szert. Oly két olvasó, kik közül egyiknek gyors észretevő képessége van, másiknak pedig nincs; hasonlít oly két utazóhoz, kiknek egyike egész utjából alig tud egy-két különös (specialis) esetet elbeszélni; a másik pedig kifogyhatatlan a legváltozatosabb élmények elősorolásában.

Sas Károiy.

Tankönyveink és tanszereink.

(Felelet Dr. Heinrich G. egyetemi tanár urnak „Irodalmi bajok“ című tárcacikkére.)

(Folytatás)

3. Nyelvtani Gyakorlókönyvek, II., III. és IV. oszt. számára. Irta Nagy László, Pest-Pilis- és Solt t. e. megy. tanfelügyelője a m. k. vallás- és közokt. ügyi miniszter által koszoruzott pályamű.

Aki Nagy Lászlót ismerte, az tudja, hogy Nagy László nagy tudós volt. Mint a nagy-kőrösi helv. hitv. tanítóképezde igazgatója ép úgy kivívta magának alapos tudományossága által hallgatói tiszteletét, amint örömmel üdvöző tetett a tanfelügyelői pályán. De Nagy László nemcsak nagy tudós, hanem nagy paedagogus is volt. Ha Nagy László azt az időt, melyet Nyelvkönyvei, Beszéd- és Értelem-Gyakorlata, története sat. megírására fordított valamely tudományos mű megírására szánja bizony nagy-szerű emléket emelhetett volna az amugy is halhatatlan nevének. Csak-hogy az alkalom esábitó volt. A kormány aranyokkal fizetett, és Nagy László ritka jellemessége és önzetlensége mellett sem állhatott ellen, és megírta Nyelvkönyveit. És Nagy László az országszerte ismeretes nagy tudós megcáfolja Dr. H. G. azon állítását: „mert hogy valaki a tudomány elemeit helyesen, tartalmilag és alakilag helyesen kidolgozni képes legyen ahhoz kevesebb sem kell, minthogy az illető nagy tudós legyen“ megcáfolja ezen állítást, mert nagy tudós létére nem tudott elemi tankönyvet írni. Nem tudott pedig írni azért mert, ahhoz hogy valaki az elemi iskolák számára tankönyvet írhasson több még sokkal több kell mint az, hogy valaki nagy tudós legyen, nagynak is kell lennie, tudós-nak is, és gyermeknek is. Ez utóbbi toldalék felülmulja az előbbi kellékeket.

De nem akarok talányokban beszélni. Dr. H. G. megengedi ha mondom, hogy Petőfi Sándor nem ismerte oly jó a költészet tanát mint péld. Dr. Heinrich tanár és vajjon tudna-e azért a tanár ur oly költeményt írni mint a minőt Petőfi irt? Sohase! Dux Adolf meg-meg mások is Jókai regényeiben már többször sok kifogásolni valót találtak. Tud-e azért valaki oly regényt írni, mint Jókai? Senkise! De ez egészen más. fogja majd a tanár ur mondani, a költészet az egészen más mezeje a tudománynak, az nem is tudomány, hanem „ihlettség“. Igenis Doktor uram. az, de épen abban áll az Önök tudatlansága és elfogultsága, hogy nem tudják, miszerint a gyermek élte első korszaka a merő poesis. Önök nem tudják, hogy a gyermek csak a gyermeket érti és megérti ha a csillagokról szól is megérti, ha évezredekkel mult történeteket beszélt neki, megérti a legnagyobb igazságokat, de csak gyermeknek kell azt elmondani, vagy az olyan Nagynak a ki soha sem szűnik meg gyermek lenni. Nálunk mindenki itél a népnevelés felett mert kevesen értik. Tessék elhinni, hogy csak nálunk történhetik meg, hogy egy nemrég a bábuból kibontakozott tanárka 20,000 embert, kiknek kezében a népnevelés fekszik, sárral dobál és korlátoltságában még azt hiszi, hogy jó szolgálatot tesz a hazának. Ilyen emberek beszélnek aztán demoralisatióról. Ej tanár uram, beh keveset tanult Ön Aristoteles Ethikájából!

Nagy László nyelvtana a mondattal kezdődik.

A 7 éves gyermeknek első nyelvtani tétele így hangzik: „Ha gondolatainkat szavakban foglalva mondjuk ki, az mondat“ (4. l.) tehát

az első lecke két abstract és egy concret fogalommal terheli a gyermek esztét, u. m.: „gondolat“ „mondat“ „szóba foglalás“.

Az (5. l.) a többek között ez a tétel is áll: „A beszédbeli hangnak nyomtatott vagy írott látható jegyét nevezzük betűnek.“

Ezen tétel tökéletesen megfelel ama két kelléknek melytől Dr. H. G. egy tankönyv jóságát függővé teszi.

„Tudományos“ szempontból a **betű** ezen definitívje ellen még a legszörszálhasogatósabb egyetemi tanárnak sem lehet kifogása „Alaki“ tekintetben sem találhat benne az Aesthetikus valami gáncsolni való. Nem enyelgő, nem fellengős, nem párias a grammatikai stylus egész komolyságával van irva. És ilyenek a tételek mind, ebből a szempontból hát semmi kifogásunk sem lehet*) De igenis rosszallanunk kell, hogy egyáltalában a „betű“ fogalmát definálja. Valamint a philosophia egyik sark-tétele, hogy ami nyilvánvaló és közismeretes az nem szorul bizonyítékra, úgy az elemi népiskola 7 éves gyermekének nem kell definitás arra a mit tud. A tanító irat a táblára egy pár szót, és egy pár betűt, és a gyermek azonnal tudja mi a betű, és ha kérded tőle, azt fogja mondani: a betű? hát az egy „k“ meg egy „i“. Például, ki merné bölcsészeti szempontból bebizonyítani akarni ezt az általánosan ismert igazságot: Dr. Heinrich Gusztáv tanár, hogy hogyan jutott ő az egyetemi tanárság tisztségéhez**) ezt csak társadalmi viszonyaink demoralizáltságából — melyet ő, a háladatlan! annyira kárhoztat — lehetne kimagyarázni.

Látni való, hogy a philosophia is a mellett szól, hogy Nagy László a nagy tudós nem tudott a népiskola számára jó tankönyvet írni. Mielőtt ez állításom bebizonyítására még nyomósabb érveket felhoznék az olvasónak arra nézt felvilágosítással tartozom vajjon, miért beszélek annyit a philosophiáról? Én néptanító vagyok, (Ez meg is látszik rajtad fráter mondhatná Dr. H. G.) Én néptanító vagyok. Mint ilyen a nép szokásainak hódolok. Ha egy paraszt ember egy másik ismeretlen paraszttal találkozik, csak így szólítja meg: Hát atyafi k end kicsoda? De ha valami uri emberrel találkozik és bátorságot vesz magának azt megszólítani akkor kiczikornyázza szavait és a fejét, alázatossága jelül, bal válla felé hajtván imigy kezdi: Követem alássan ki legyen az ur? Ezt a körülményt vedd szivedre kedves olvasó és ne feledd, hogy egy néptanító beszél e sorokban Dr. Heinrich Gusztáv egyetemi tanárral.

Hogy miért nevezi Nagy László a névmást személyt helyettesítő névnek? Bizonyosan azt gondolta, hogy a gyermek jobban érti ez utóbbit. (Istenem de nem ismerik ezek a nagy tudósok sem a népet sem a gyermeket!) Ha a gyermeknek elemeznie kell e szót „én“ akkor így mondja: En az első személyt helyettesítő személyt helyettesítő név. Voila que magnifique! monsieur le Docteur n' est-ce-pas?

Nagy László szerint csak: János, meg Ida meg József meg Gusztáv

*) Jegyzet. Az új áramlat, mely a nyelvtudomány terén mindinkább nagyobb hullámokat vet, Nagy László ezen nyelvtankönyveit is bizonyára magával sodorja és elviszi oda a honnan többé vissza nem tér. Azonban itt kimondjuk, hogy methodikai tekintetben senki sem tudta Nagy Lászlót még csak utolérni sem, még azok híres középtanodai nagy paedagogusok és nyelvészek sem. Kijelentjük továbbá, hogy az újabb nyelvészek törekvései nem válhatnak a népiskola hasznára. Nekünk az a legjobb, amit a gyermek megérthet, és ami mindemellett a tudomány próbatüzét kiállhatja. Hogy a német (Ergänzung szerint = kiegészítőnek, vagy a latin objectum után = tárgynak nevezük-e a tárgymu atáragos főnevet, abba nem avatkozhatik senki.)

**) Megfelelt erre a „Bolond Istók“ ezidei 2. és 3. száma.

táv személynév, de: ács, tanár (sat.) bizonyosan állatnév, ő ugyan ezt nem mondja, de ezt lehet a praemissákból következtetni. Derültebbé válnak a tételek a 2. füzetben a hol péld. azt mondja (21. l.) „ha két főnév birtokviszonyban áll egymással“.

De hadd nyugodjék békében a derék férfi, a kinek jó hiréből egy mákszemnyit sem von le az a körülmény, hogy nagy tudós létére nem tudott kis tudatlan gyerekeknek írni.

(Folyt. köv.)

Schön József.

L a p s z e m l e.

Az »Egyetértés« f. é. 24-ik számában »Magyarországi tanító egyletek szövetsége« cím alatt írja a következőket:

A »szövetség« eszméje tanügyünkre nézve kiváló fontosságu, mielőbbi megteremtése pedig égető szükség.

A mult évben tartott egyetemes tanitógyűlés nagy örömmel és lelkesedéssel fogadta ez eszmét, létet azonban nem adhatott neki, mert a szövetség megteremtése nem egyesektől, hanem a tanító-egyletektől függ.

Az egyetemes gyűlés határozata ellen éles hangok merültek föl az ország egyes vidékén. hangosan követelték, hogy az alapszabályok elkészítésénél az 1872-ki szövetségi szerződés is figyelembe vétessék, s hogy az alapszabályok mindaddig ne szentesíttessenek, míg a tanító-egyletek azt kebelökben nem tárgyalták.

E sok tekintetben jogos felszólásnak a végrehajtó bizottságban lelkes pártfogója akadt. A vidéki tanítók megnyugtatóására maga Péterfi Sándor a bizottság elnöke tett ily irányu indítványt egyik ülésen, ajánlotta ugyanis, hogy az aradiak javaslata tárgyalás végett küldessék meg minden hazai tanító-egyletnek, s valamely vidéki városban aztán alakuló gyűlés hívassék egybe s az itt megállapított alapszabályok terjesztessenek fel megerősítés végett a kormányhoz. — Ez indítvány azonban egy későbbi ülésen tárgyalatván, két szótöbbséggel elvetetett s elhatározta a bizottság, hogy az alapszabályokat az egyetemes gyűlés határozata értelmében, kellő tekintettel a 72-iki szövetség szerződési okmányára is, elkészíti, felterjesztését azonban ez évi február elejére halasztotta, hogy az egyleteknek még a felterjesztés előtt alkalmuk legyen hozzászólni; kijelenté egyuttal a bizottság, hogy a kormány által jóváhagyandó alapszabályokon a kívánt módosításokat joga van a szövetségnek bármikor, s így mindjárt az alakuló gyűlés alkalmával is megtenni.

Szükségesnek tartottuk ezt előre bocsátani azért, hogy hazánk tanító-egyleteit megnyugtassuk az iránt, miszerint az egyetemes tanitógyűlés végrehajtó bizottsága a szövetség ügyével szemben a legméltányosabb magatartást követte. S mi hisszük, hogy tanító-egyleteink kicsinyes dolgok miatt nem fogják ezen életrevaló eszmét, mely annyi vajudáson ment már keresztül, a megszülemlés pillanatában megbuktatni, s ha az alapszabályokban oly intézkedések foglaltatnának, melyek nézetükkel ellenkeznek, kellő erélylyel lépjenek fel a szövetség alakuló gyűlésén a hibák kijavítására.

Attér ezzel a végrehajtó bizottság által készített szövetségi alapszabályok rövid ismertetésére s az ismertetést a következő szavakkal kíséri:

»Az egyetemes tanitógyűlés végrehajtó bizottságának e munkálat becsületére válik. — Elkészítésénél nem csak az aradi tanítóegylet javaslatára, hanem a volt szövetség szerződési okmányára, a tanítóegyleteknek e tárgyban a mult évben kifejtett nézeteikre s az egyetemes gyűlésen történt felszólalá-

sokra is tekintettel volt a végrehajtó bizottság. Sőt mi, kik az 1872-ben létesített, de erkölcsileg rég meghalt szövetségnek a leghivebb pártolói voltunk. örömmel ismerjük el, hogy e szép eszme a munkálatban oly tisztán támadt fel ismét, mint életet nyert hat év előtt. Az alapszabályok habár az aradi tanító-egylet javaslata alapján lettek is kidolgozva, elvileg sokkal közelebb állanak azok mégis az 1872-ben létesített szövetség szerződési okmányához, mint az aradiak javaslatához. A munkálat áttanulmányozása után — hisszük — hogy hazánk tanítóegyletei is erről fognak meggyőződni.

Nem kételkedünk azon sem, hogy a kormány meg ne erősítse az alapszabályokat, ez ismét nem azt jelenti, hogy a megerősített alapszabályokon többé változtatni már ne lehessen; a munkálat 24. §-a értelmében jogában fog állani a szövetségnek megkivántató esetekben módosítani az alapszabályokat, ez tehát a tartózkodásra okot nem szolgáltathat. S ha hazánk tanító-egyletei valóban tudnak lelkesedni e szép eszméért, akkor nem késnek esatlakozásukat mielőbb kijelenteni a szövetséghez, azon szövetséghez, melynek jövő működéséhez mi sok szép reményt fűzünk.

Óhajtjuk, hogy ne legyen tanítótestület e hazában, mely közreműködését a szövetségtől megvonná.«

Véleményes jelentés

a Müller Adolf úr által készített számológépről.

Alólírottak a fővárosi V. ker. »Tantestületi-kör« által megbizatván, hogy a Müller Adolf úr által a Tantestületi-körnek bemutatott számológépről indokolt jelentést terjeszszenek elő, igyekeztek az említett gép szerkezetét lehetőleg alaposan tanulmányozni s kölcsönös eszmecsere által egyes részeinek célszerűsége, vagy célszerűtlensége iránt megállapodásra jutni. Ezen észleléseket s megállapításokat a következőkben terjesztjük elő.

Müller ur számológépe lényegesen különbözik az eddig használatban levő orosz számológéptől az által, hogy az egész gép szekrénykében van, hogy az orosz gépben alkalmazott sodronyok helyett négyszögű vasrudácskák vannak alkalmazva, melyeken a golyók ugyan tolhatók, de nem fordíthatók, hogy a vasrudákon az egytől-10-ig menő számköz szemléltetéséhez 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 kisebb, 1 számjeggyel ellátott kisebb golyócska s egy a megfelelő kisebb golyók számához, illetőleg a vonalon szemléltetett számkörhöz képest aránylag nagyobb s a kisebb golyók mennyiségét egy tömegben feltüntető golyó van alkalmazva, melyen az illető mennyiség jegye is szemléltethető, végre, hogy ezen egyes számköröket szemléltető minden golyósor kis szárnyajtócskával elfödhető, úgy, hogy a tanulók csupán azon számkört szemlélik, melyet a tanító elő akar tüntetni s melyet épen tárgyal.

Első pillanatra is kitetszik, hogy Müller ur szokott buzgalmával és lehet mondani, némi körültekintéssel és szakismerettel fogott a munkához. Így egészen helyes azon berendezés, miszerint egyszerű szárnybillentéssel tetszés szerinti mennyiségű golyókat lehet feltüntetni, míg a többbe fődve marad, mi által az össadási a kivonási műveletek, melyek az orosz számológépen egy vonalon (sodronyon) hozzátolás s elvonás által gyakoroltatnak, — lényegesen könnyítettnek. Azonban a szorzás s osztásnál ezen előnyök eselenek, a mennyiben e műveleteket Müller ur gépével is egy rudácskán kellene szemléltetni, vagy több rudácskára egyenlő mennyiségű golyót kellene tenni, p. kétszer, háromszor tsb. kettőt, hármat, négyet stb. —

A mi az egyes számköröknek megfelelő nagyobb golyókat illeti, azok nemcsak hogy fölősegeseknek látszanak, hanem a gyermek fölfogását megzavarják, a mennyiben a gyermek ilyen eljárás mellett minden egyes számot nem több kisebb egység összegének, hanem magasb rendű egységnek tekintene, mi a tizesrendszer ismertetésénél később zavarokat idézne elő. Minthogy az egyesek után csak a tizesek képezik a legközelebbi magasabb rendű egységeket, a kettő, három négy stb. pedig csak az alsó fokú egységek összegei.

Ha már kétféle, nagyobb s kisebb golyók használása által akarunk nagyobb értéket szemléltetni, s a magasabb értékét mintegy kézzelfoghatóvá tenni, alul egy külön sorban tizesek szemléltetéséhez lehetne 10 nagyobbat alkalmazni, melyek a magasb rendű egységek könnyebb föltüntetése végett más — például veres színűek lehetnének s mindegyik 10-es számjeggyel volna ellátandó. A kisebb golyók feketék legyenek, fehér 1-es számjegyekkel ellátva. Megjegyzendő még, hogy az apróbb golyók valamivel nagyobbak legyenek, s hogy a számkörény hátsó fala jó fehér papírral volna bevonandó, hogy a golyók az élesebb szinkülönbség által jobban föltünjenek s láthatóbbak legyenek.

Ezek volnának jóakaratu észrevételeink, melyek által Müller ur számológépe használhatóságát előmozdítani kívánnók. A jelen szerkezet mellett, bár mennyire sajnáljuk is, nem ajánlhatjuk, minthogy hiányai említett előnyeit meghaladják. Orosz számológépeink, melyek úgy vannak szerkesztve, hogy a golyók könnyen levehetőek legyenek, mindig csak tetszés szerinti, a tanítás időnkinti fokozatainak megfelelő golyókat tehetünk, előnyösebbek, mint Müller ur gépe mostani szerkezete mellett. Csak azon esetben, ha a célnak megfelelően s tekintettel a tizedesrendszerre átalakíttatnék, lehetne azt amazoknál nagyobb előnnyel alkalmazni.

Kelt Budapesten, 1878. évi december 5-én.

Kafka Károly, Fuchs János.

A Paedagogiai Társaságról.

A »Paedagogia Társaság« több tanító-testület s tanférfiu felhívására s közreműködése mellett az 1877-ik év folyamában alakult meg; megerősített alapszabályait ugyanazon évi december 16-iki közgyűlésén mutatta be P. Szathmáry Károly. Ezen közgyűlésen történt meg az első tisztujítás is, mely szerint:

Dr. P. Szathmáry Károly elnökké, Zirzen Janka s Péterffy Sándor alelnökké, Dr. Kiss Áron titkárrá, Kerékgyártó Elek segédtitkárrá, Gyulai Béla jegyzővé, Zilahy Sámuel pénztárnokká, Sretvizer Lajos elnörré, Kálnay Nándor könyvtárnokká választottak.

Fővárosi választmányi tagok lettek: Lederer Ábrahám, Ney Ferenc, Rill József, Lakits Vendel, Bója Gergely, György Aladár, Gyertyánffy István, Mayer Miksa, Kálnay Nándor, Kerékgyártó Elek, Zsengery Samu, Kurz Sámuel, Deutsch Henrik, Hönigfeld Adolf, Smidt Albin, Kovács Sarolta, Steiner István, Vajdaff Gusztáv, Garami Rikárd, Véber Ede, Bárány Gyula, Sente József, Dusovszky Károlyné, Weisz B. F. Dr. Bihary Péter, Vámosy Mihály, Szöcs Farkas, Szöcs András, Tóth József (tanfelügyelő), Kilicsuk László, Stettina Ilona és Harrer Paula.

A mult évben volt a társaságnak (jan. 15-ig) 3 alapító és 270 évdijas tagja. Az évdijasok közt számosan voltak képviselve a tanító-

egyletek is. Tartott a társaság 4 közgyűlést (1877. dec. 16., 1878. ápr. 23., aug. 22., szept. 18.) és 8 választmányi ülést (1878. jan. 19., febr. 20., márc. 6., máj. 15., júl. 30., okt. 16., nov. 13., dec. 20.)

E gyűléseket a múlt év első három hónapjában az ügyrend, a többi hónapokban egyes felolvasások tartása foglalta el. E felolvasások a következők voltak: 1. »A modor és a modorság«, Dr. Bihary Pétertől, tartatott ápr. 23-án; 2. »Tanítónők az Egyesült Államokban«, György Aladártól, máj. 15-én; 3. »Közüktatás-ügyünk paedagogiai szervezete«, Dr. Kármán Mórtól, aug. 22-én; 4. »Az iskolai és népkönyvtárak szervezésének és kezelésének módszertana«, Dolinay Gyulától, okt. 16-án; 5. »Zákány József élete s paedagogiai működése«, Kovács Lajostól, nov. 13-án; 6. »Révay Miklós népisk. tankönyvei«, Dr. Kiss Árontól, dec. 20-án.

A múlt év kiváló fontosságú ténye volt továbbá az ápr. 23-iki közgyűlésen a tiszteletbeli s vidéki választmányi tagok választása. Tiszteletbeli tagokká választottak: Tisza Kálmánné, gr. Degenfeld Ilona ő excellentiája, az orsz. kisedvédő egyesület védnöke, Tréfort Ágoston közoktatásügyi miniszter ur, Csengery Antal, Gönczi Pál, Szász Károly, Molnár Aladár, Schwarcz Gyula, Zichy Antal urak, s az első paedag. társulat egykori elnöke, Ney Ferenc ur.

Vidéki választmányi tagokká választottak: Ádám Gerzson, Dr. Öreg János, Vargyas Endre. Dr. Montedegoi Albert Ferenc, Nemes-sányi János, Csitáry Ferenc, Samu József, Joó István, Magyar Antal, ifj. Losonczy László, Sipós Elek, Warga Ferenc, Ember György.

A paedagogiai tudományosság felvirágoztatása érdekében továbbá egy pályakérdést is hirdettetett ki a társaság. E pályakérdés a következő:

»Adassék elő röviden, de tudományos pontossággal a paedagogiai irodalom története Magyarországon kezdettől — maig; kapcsoltsák ehhez a teljes könyvészet is.« A hazai, de nem magyar ajku művek, s ifjúsági iratok s tankönyvek csak általánosságban ismeretendők. A mű terjedelme legalább nyolcz nyomtatott iv legyen. Jutalom 100 frt.

A mű az író tulajdona, de a Paedagogiai Társaság fenntartja magának azt a jogot, hogy megindítandó könyvkiadó-vállalatában külön tiszteletdíj mellett kiadhassa.

A pályamű idegen kézzel írva, jelíges levéllel ellátva 1879. dec. 31-eig a társulat elnökéhez P. Szathmáry Károlyhoz (Zöldfa-utca 35. sz.) küldendő be. A pályadíj odavitelése a bíráló bizottság jelentésének meghallgatása alapján az 1880. március hóban tartandó közgyűlésen fog megtörténni.

A kitűzött pályakérdés díjjára a következő adakozások történtek, s fizették be a pénztárnokhoz: Dr. Kiss Áron 10 frt 70 kr. Péterffy Sándor 5 frt, György Aladár 3 frt, Kálnay Nándor 1 frt, Kilicsuk László 1 frt, Tóth József 1 frt, Zilahy Sámuel 10 frt, Kurz Sámuel 1 frt, Dolinay Gyula 2 frt, Garami Rikárd 1 frt.

További adakozások a cél érdekében ezután is elfogadtatnak annyival is inkább, mert ha e pályakérdés sikeresen oldatik meg, a Társaság egymásutáni sorozatban oda fog törekedni, hogy a »Népiskolai tankönyv irodalom«, s az »Ifjúsági irodalom« történetét is megírassa.

valamint igyekezni fog, hogy egyéb eredeti paedagogiai művek létrejöttét is elősegítse.

Ugyancsak a lefolyt évben adtuk ki az »Évkönyv« első füzetét is, s most a januári választmányi ülés határozata értelmében ki fogjuk nyomtatni a hátralevő részt is. Hogy azonban ez lehető legyen, bizalommal kell fordulnunk a t. tagokhoz, hogy hátralékaikat mielőbb a társaság pénztárnokához, Zilahy Sámuel urhoz (váci utca 13-ik sz.) beküldeni méltóztassanak. Nyomattunk továbbá a mult évben felhívásokat, kinyomattuk az alapszabályokat s okleveleket. Mindezek nagyon igénybe vették a társaság pénztárát, s mindezek csak előbbi kérelmünket igazolják.

A társaság pénztári állása a lefolyt évben a következő volt: összes bevétel 404 frt 50 kr.; összes kiadás 361 frt 8 kr. E kiadás főbb tételei voltak, az »Évkönyv« 1 füzetére 133 frt 66 kr., az oklevélre 120 frt. — Nem küldte be még évdíját 157 rendes tag.

A választmány igyekezett nagy takarékossgal eljárni, a t. tagoktól függ, hogy a társaság pénzalapja növekedjék. Ez okból kérjük a t. tagokat, hogy a diszokleveleket, melyek a választmány határozata szerint minden tagnak megküldetnek, kiváltani sziveskedjenek. Ugy szintén méltóztassanak azon is igyekezni, hogy Társaságunknak több-több résztvevő tagokat nyerjenek meg. Mihelyt pénzerőnk meg fogja engedni a könyvkiadó vállalatot, bármily szerény körben is megindítandjuk.

A mi végre a f. évi első választmányi ülést illeti, e gyűlésen Ney Ferenc t. tag olvasta fel »Emlékezés Tavassy Lajosra« című hangulatteljes költeményét. Ezután Péterffy Sándor »Schedius Lajos emlékezete« című tanulmányát adta elő. A mult századi prot. tanügyi viszonyok ismertetésén kezdte, s ezek ügyes ecsetelése után áttért Schediusra, az evangélikusok iskola ügyének e buzgó reformatorára, bemutatva egyszersmind az akkori nevezetesebb isk. szervezeteket is. E köztetszéssel fogadott kitűnő tanulmány után új tagokul ajánlottak és megválasztottak: A békésmegyei tanító-testület. B.-Csaba, Felméry Albert felső népiskolai tanító ur (Csik-Szereda), László József s Orsovsky Gyula (Nyiregyházán), Manczos József (Egres), Zelenka János (Tarnocz), népiskolai tanító urak, Adorján Miklós gyak. isk. tanító ur (Csurgó), Kostyál Béla (Szilád), Rosenfeld Miksa (Losoncz), népiskolai tanító urak; Szitás János gyak. isk. tanító ur (Déva), Révész Béla tanító ur (Budapest), a »Siklósvidéki tanító-egylet« (Siklós), Csernák János polg. isk. tanító ur (Szeged), Janó Lajos tanító (Zágon), Gáspár János f. népisk. tanító (Baróth), s Mau László tanító (Gladnabánya), urak.

Szolgáljon a megválasztott tagoknak e hirlapi közlés egyszersmind hivatalos értesítésül is; az Évkönyvet a pénztárnok ur mielőbb meg fogja számunkra küldeni.

Jelentem továbbá azt is, hogy a bécsi »Paedagogiai Társaság-gal« szemben, mely közelebbi Évkönyvében társulatunkról megemlékezett, s tiszti karának és választmányi tagjainak névsorát közlé, megtettem a lépéseket, hogy kiadványainkra nézve csereviszonyba lépjünk.

Végül engedje meg a tisztelt közönség, hogy társulatunkat szives figyelmébe ajánljam, s fontos céljaink érdekében támogatását, különösen a t. tagokét kikérjem.

Budapest 1879. január 29.

Dr. Kiss Áron,
titkár.

K i m u t a t á s

az Eötvös-alapra 1878. december 1-től 1879. január 18-ig befolyt összegekről.

A VIII. ker. őszutcai isk. perselyéből ad. 42 kr. — Becht Konrád tan. Bonyhád évi j. 1 frt. — Szerdahelyi Adolf óvóképezdei ig. Bpest évi j. 1 frt. — Knopfler Sándor tan. S. A. Ujhely évi j. 1 frt. — Káposztás Ferenc tan. A. Lendva gy. évi j. 2 frt. — Szarvady Pál Szolnok-Dobokam. alisp. gy. ad. 31 frt 06 kr. évi j. 8 frt költs. 20 kr. — Az V. ker. templomtéri isk. perselyéből ad. 3 frt 24 kr. — Bohemusz Károly tan. Kassa gy. évi j. 24 frt. — Schneider János tan. Bonyhád évi j. 2 frt. — Kristály Antal tan. Gy. Sz. Miklós gy. évi j. 6 frt. — A sz. fehérvári fiók-gyűjtőbiz. gy. évi j. 17 frt ad. 16 frt. — Egry Péter tan. Nyitra gy. évi j. 12 frt. — Karner János tan. Franzfeld gy. évi j. 3 frt. — A VIII. ker. szőlőhegyutcai isk. perselyéből ad. 2 frt 04 kr. — Sontagh Márton tan. Vecsés évi j. 1 frt. — Aszódi takarékpénztár ad. 50 frt. — Klingenberg, Grünwald és Strauszer tank. Pécs évi j. 3 frt. — Tanfi Ferenc tan. Esztergom gy. évi j. 5 frt. — Rác Ferenc tan. R. Palota gy. ad. 3 frt. — Szűcs Pál tan. Vecsés évi j. 1 frt. — Roller Mátyás ig. tan. Bpest gy. évi j. 8 frt. — Szentés-vidéki takarékpzt. ad. 10 frt. — Deési takarékpzt. ad. 5 frt. — Körmentdi takarékpzt. ad. 5 frt. — Frankó János tan. Enyiczke évi j. 1 frt. — Merényi Kálmán tan. M. Óvár gy. ad. 14 frt 50 kr. évi j. 10 frt. — Németh Lajos tan. B. Csaba gy. évi j. 1 frt. ad. 9 frt. — Róna János tan. Makó gy. évi j. 10 frt. — Buzárovits Gusztáv kvkiadó Esztergom ad. 10 frt. — Bálint Mihály tan. Cegléd gy. évi j. 24 frt. ad. 6 frt 25 kr. — Eiferth Henrik tan. Sz. Lőrinc gy. évi j. 1 frt. ad. 5 frt. — Kapp János tan. N. Palánka évi j. 1 frt. — Az I. ker. krisztinavárosi, széchenyihegyi és lipótmezei isk. k. perselyéből ad. 1 frt 08 kr. — Barabás Sámuel tan. Papole gy. évi j. 17 frt. — Pivár János ig. tan. B. Gyula gy. évi j. 7 frt. — A bánffy-hunyadi fiók-gyűjtőbiz. gy. ad. 6 frt évi j. 7 frt. — Várady Károly tan. Kolozsvár ad. 5 frt. évi j. 2 frt. — Steiner István tan. Bpest gy. ad. 14 frt 63 kr. — Luttenberger Ág. tan. Bpest gy. évi j. 14 frt. ad. 16 frt 40 kr. — Tyroler N. intézettulajdonos Bpest ad. 15 frt. — Lederer A. tan. »A példaadás módszere« c. munka után százalék ad. 1 frt 25 kr. — Kamat a pesti első hazai takarékpztárból ad. 122 frt 40 kr. — Führer Ign. tan. Bpest évi j. 1 frt. — Hofer Pál tan. Kismarton évi j. 1 frt. — Groó Vilmos tanf. R. Szombat gy. évi j. 26 frt. ad. 1 frt. — Apáthy Péter N. Küküllőm. alisp. gy. ad. 13 frt 07 kr. évi j. 3 frt. — Schmid Gy. tan. Bpest gy. évi j. 11 frt. — Vajdasy Gusztáv ig. tan. Bpest gy. ad. 13 frt évi j. 1 frt. — Soha Árpádné tan. Bpest évi j. 1 frt. — Összesen 583 frt 54 kr.

Az 1878. évi zárszámadás f. évi jan. 18-án megtörténvén, e szerint 1878. január 21-től 1879. jan. 18-ig befolyt az Eötvös-alapra a domány 2970 frt 28 kr., évi járulék 631 frt, költségekre 2 frt 70 kr., összesen **3603 frt 98 kr.**, kiadott **2456 frt 91 kr.** Tiszta jövedelem **1147 frt 07 kr.** Ehhez az 1877. év végén fenmaradt 2173 frt 03 kr. összeget hozzáadva az alap mai tiszta vagyona **3320 frt 10 kr.** Ezenkívül van az alapnak 1734 frt 50 kr. és kamatai tőkésített vagyona. Kelt Budapesten, 1879. január 18-án.

Örley János,
pénztárnok.

Levelezés.

Csabrendek, 1878. jan 28.

Az évnek legszebb és legörvendetesebb napjai a karácson és ujév, mely alkalommal a vagyonosabb szülők gyermekei ajándékokat kapnak szülőik-, testvéreik- és rokonaiktól; de az árvák s elhagyottak senkitől sem várhatnak, ha csak egy jószívű ur nem gondoskodik róluk. Ilyen jószívű s gondos atya tek. Barcza Sándor földbirtokos ur, ki már több ízben tett tanúságot arról, hogy a tanügynek buzgó apostola. Ez évben is a csabrendeki m. kir. áll. iskola szegény tanulóit két ízben részesítette ajándékban. Karácsonykor könyveket, ujévre pedig 15 pár lábbelit osztott ki közöttük. — A nemeskeblű tanügybarát, mint a helybeli takarékpénztárnak elnöke, sem szünt meg addig, míg onnét is 45 frtnyi segélyt nem eszközölt ki a szegény tanulók segélyezésére. Mit is megnyervén, saját pénzéből előlegezve 20 tanuló nyerte belőle a hiányzó téli ruházatot. — E nagylelkű és áldozatkész adakozó méltán megérdemli, hogy egész élete boldogság s öröm közt folyék le, ki a szegény elhagyott és árva gyermekekről mint jó atya gondoskodik, s nem hagyja őket mezitláb, ruhátlan a hidegben dideregni. Miért is fogadja tőlem a tantestület és tanulók nevében a legmélyebb köszönetet.

Gosztony József,
igazgató.

V e g y e s e k.

= Nyilatkozat. Garami ur a »Független Hirlap«-ba irt feleletet a »Néhány szó nőtanítóinkról« című »válaszfélé«-re. Ha a »Népnevelők Lapjában« megjelent cikke még nem zárta ki végképen azon lehetőséget, hogy jóakarát sugallta, jelen sorai felvilágosíthatnak mindenkit. Kiderült, hogy nem jóindulat vezérelte; de mi tulajdonképen célja, az még talány, melynek megfejtésére nem érzem magamat hivatva. Egyenlőtlen fegyverekkel harcolni fölötte nehéz. Mint »gyöngéd« nő talán jobb volna sorait egészen ignorálni.

Azonban, bátorságot veszek magamnak, (ez nem üres phrasis, tekintve Garami Rikárd ur kiméletlenségét) kijelenteni, hogy azon észrevétel, miszerint »a magyar nő idővel talán férfiasabb lesz«, nem volt komoly állítás. Nő létemre nem becsülöm oly kevéssé a nőkben a nőiességet, hogy az ellenkező tulajdonságot kilátásba helyezve, kellemes ígéretet gondolnék tenni a jövőre nézve. A »férfias« szó csak ironia volt, s így történt, hogy felelettembe került dacára annak, hogy G. ur cikkében arról szó nem volt.

Ha én a kor színvonalán álló, előre törekedő, művelt férfiú volnék, kinek annyi alkalom nyílik tündökölni, nem abban találnám dicsőségemet, hogy erővel hibákat keresek azon nőkben, kik mint úttörők, már is elég nehézségekkel küzdöttek; nem abban, hogy szellemi felsőbbiséget velők éreztessenem; ha már foglalkoznám a nőkkel, javukra igyekezném fordítani tehetségeimet, mellettök állnék. hol férfiura volna szükségök, előmozdítani iparkodnám a nők nevelését, dolgoznám a nők szabad mozgását gátló előítéletek ellen; szóval, volnék a szó nemes értelmében: a nők barátja. Az ellenkezőnek tartatni meglehet, hogy érdekessé tesz; ki valóban az, sajnálkozásra méltó.

En javíthatlan vagyok. Most veszem csak észre, hogy ismét »anyámasszonyoskodom«; bocsánatot kérek a t. olvasó közönségtől, hogy »főzőkanálszag«-ot terjesztek; biztatom magam azon reménnyel, hogy még sokan vannak a tanférfiak között is, kik a főzőkanál iránt nem viseltetnek oly mély megvetéssel. Ezek elnézésére számítva befejezem e sorokat.

Kis Beatrix.

(Garami urnak »Nőtanítóinkról« című cikkét készséggel közöltük, mert sok igazat mondott abban s azt hittük, jóakaratóból írta s az irodalom terén való munkásságra akarta vele serkenteni nő-tanítóinkat. Annál inkább sajnáljuk, hogy G. ur be sem várva a tisztességes hangon tartott feleletek végét, néhány sorból álló »nyilatkozat«-tal akart végét vetni a vitának, mely nyilatkozatában »anyámasszonyodik«, »elistenkézik«, »főzőkanálszag« sat. kifejezéseket használ. Szerk.)

= Mint örvendetes eseményt kívánom köztudomásra hozni, hogy városunk fia s egykori néptanítója, az ismert költő s a »Hirmondó« szerkesztője, Komócsy József ur, 50 frt. alapítvánnyal lépett be a »Szatmárvidéki néptanító-egylet« tagjai sorába. Adjon

Isten a hazának sok ily nemesen gondolkodó s a népnevelés ügyéért áldozatkész hazafit! Szatmárott, január 29-én 1879.

Tóth Sándor, egyleti elnök.

— A »Csanádmezei tanítóegyesület« szintén tárgyalás alá vette a III. egyetemes tanítógyűlés végrehajtó-bizottsága által kidolgozott »Magyarországi tanítóegyesületek szövetsége« alapszabályait s midőn az alapszabályokat általánosságban magáéva tette, egyszersmind »kedves köteletségének ismeré el, hogy a végrehajtó-bizottságnak e javaslat körüli munkásságaért, úgy az itt tanusított ügyszeretetéért s általában az országos tanítói testületeknek, a népoktatásügy érdekei előmozdításáért hathatós eszközül ígérkező egyesülése céljából kifejtett önzetlen tevékenységéért jegyzőkönyvileg elismerését és köszönetét nyilvánítsa.«

— A »Magyarországi tanító-egyesületek országos szövetsége« tárgyában folyvást érkeznek hozzánk a tanítóegyesületek hozzászólásai s azon kijelentések, hogy a szövetséghez csatlakoznak. Az eddig beérkezettek közül különösen az »Aradvidéki tanítóegyesület« s a »Kolozs megyei tanítótestület« hozzászólásai érdemelnek kiváló figyelmet. A kolozs megyeiek több kifogást tettek, a melyeknek nagy része szerintünk is nagyon indokolt s azt hisszük, figyelembe is veszi azokat a végrehajtó-bizottság. nem különben a többi tanítóegyesületek észrevételeit is. Az »Aradvidéki tanítóegyesület« a szövetség tárgyában »Általános Tanügyi Közlöny« című lapjában felhívást intézett a hazai tanítóegyesületekhez, hogy »karolják fel a szövetség eszméjét s hozzászólásaikkal oda segítsék az ország tanítóságát, hogy életképességét a szövetség kivitelében beigazolhassa s abban édes hazánk, szeretett nemzetünk javára, boldogítására, mint a népnevelés hivatott egyesülete, egyenkint és összesen, fejlődjék, gyarapodjék és felvirágozzék.« Ugyan erre kérjük a tanítóegyesületeket, tanítótestületeket valamint az egyes pályatársakat is, nehogy — miként az »Aradvidéki tanítóegyesület« mondja — »a XIX. század utolsó szakának nevelésügyi története feljegyezze rólunk: nem értették meg az idők jeleit, gyengék voltak az összetartásban, erőteljen a kivitelben.«

— A budapesti V. ker. tanítói kör legközelebb tartott ülésében a következő indítvány terjesztetett elő: »Indítvány. A fővárosi községi iskolai hatóságok számára kiadott utasítások 60. §-a kötelezi az egyes tanítói testületeket, hogy hetenkint legalább egyszer gyűlést tartsanak. — A tanítói értekezletek célját s hasznos voltát nem lehet kétségbe vonni; de másrészt köteletség arra is ügyelni, hogy ezen értekezleteknek kellő tárgya legyen, mivel különben jelentőségökből igen sokat vesztenek. Miatán pedig a hetenkinti értekezletek a szükséges általános érdekű tárgyak hiányában nem felelnek meg céljuknak, ennél fogva az idézett 60. §. követelményének módosítását tartom kívánatosnak; mi végből a következő indokokat ajánlom a tisztelt tanítói kör figyelmébe: Tekintve, hogy a fővárosi tanítók az új szervezet életbeléptetése óta hetenkint 6 órai munkatöbbitel vannak megterhelve; tekintve, hogy ezen munkatöbbitel következtében az egy tanodánál működő tanítók úgy el vannak foglalva, hogy azok megjelenése a heti értekezleteken sok esetben lehetetlen; tekintve továbbá, hogy a tanítói testület a tanév elején és végén amugy is gyakrabban tart ülést, részint a tanórend megállapítása, részint egyéb teendők elintézése végett; tekintve végre, hogy mindenik tantestület erkölcsi köteletségének ismeri, havonként, — ha arra szükség mutatkoznék — többször is ülésezni; mindezeknél fogva indítványozom: Kérelmezzük a tekintetes fővárosi tanácsnál, miszerint a fennidézett utasítások 60. §-ának 1. pontja ekképen módosíttassék: »A tanítói testület havonként legalább egvszer. szükség esetén vagy a tanítói kar két harmadának kívánatára többször is ülést tart.« — Kelt Budapesten, 1878. évi december hóban.

Kafka Károly.

— A budapesti I. kerületi tanító-kör e hó 2-án Wehner Gyula elnöklete alatt a krisztinavárosi iskolánál ülést tartott; ez alkalommal Somlyai József értekezett a magyar rokonértelmű szokról; mely tannáság értekezés köszönettel fogadtatott. Ezután az V. ker. körnek a heti értekezletek megszüntetése tárgyában tett indítványa vétetett elő. Futó Janka hosszabb indokolással a heti értekezletek megtartását hozza javaslatba. a kör többsége azonban a havonként tartandó értekezletek mellett nyilatkozott. — Az aradvidéki tanítóegylet átirata a tanítóegyletek szövetsége tárgyában egy bizottságnak adatott ki. Az idő előhaldottsága miatt több fontos ügy a jövő gyűlésre halasztatott.

*** Szerkesztői üzenetek. M. J. urnak **Nagy-Mihályon**. Az bizony baj, hogy a »Felsőzempieeni tanítótestület«-nek 7 hónappal ezelőtt felterjesztett alapszabályai mai napig sínesenek helybenhagyva. Kérelmököt szívesen teljesítettem. — Az »Általános tanügyi közlöny« és a »Kisdednevelők Lapja« t. szerkesztőinek. A lap küldése iránt még a mult év végén intézkedtem s így azt kibettem, hogy rendesen kapják. Most már azonban tudom, hogy a mulasztás pótolva van. — T. S. urnak **Szatmárott**. Bizonyosat nem mondhatok; körülbelül 6—8 hétig. — H. I. urnak **Pécsett**. Ebben a számban lehetetlen volt. — H. F. urnak **Turán**. Kézbesítettem. — M. I. urnak **Kúnsczémiklóson**. Tévedés volt a helyre nézve. Most már rendben van. — B. J. urnak **Székesfehérvárott**. Az Eötvös-Naptárt még m. é. decemberben tettem postára. Sajnálom, hogy útközben lépre akadt. Megküldöttem másodsor is. — B. M. urnak **Czepléden**. Ugy hallom, már el is intéztetett, és pedig úgy, a miként azt a t. választmány óhajtotta. — K. H. urnak **Liptó-Szt.-Miklóson**. Csak tessék beküldeni; igen szívesen veszem. — W. V. urnak **Érsekújvárott**. Megkaptam. Mindegyikre rá kerül a sor.